

**“นรกแดนปลาดิบหรือสวรรค์แดนอาทิตย์อุทัย”:
ทัศนะว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไทยในญี่ปุ่น
(Japan, Land of Heaven or Hell?:
Of Human Rights and Thai Sex Workers in Japan)**

**สุวิชา สมุทรกุล
ัทฒนา กิติธามา**

**ห้องไทยศึกษานิตินัย
สาขาวิชาศึกษาทั่วไป
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**

**บทความนี้เสนอในการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติทางสังคมวิทยา ครั้งที่ 1
เรื่อง “สถานการณ์พัฒนาวิจัยเกี่ยวกับผลวัดการปรับตัวของสังคมไทย”
จัดโดยคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ชาติสังคมวิทยา)
สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
ที่โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น, กรุงเทพมหานคร
15-16 ธันวาคม 2543**

บทคัดย่อ

ในรายงานขององค์กรคิดคามสิทธิมนุษยชน (Human Rights Watch--HRW) เกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไทยที่ทำงานในสถานบริการทางเพศในญี่ปุ่น (HRW 2000a) ได้บอกถึงปริมาณขององค์กรที่ว่า ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถตัดสินและทำความเข้าใจได้โดยการอ้างถึงบรรทัดฐานสากลของกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งได้วิพากษ์วิจารณ์และเสนอแนะต่อรัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่ท่าทีของรัฐบาลไทยต่อรายงานดังกล่าวยังไม่ชัดเจน รัฐบาลญี่ปุ่นได้ออกมาตอบโต้ HRW ผ่านทางสถานทูตญี่ปุ่นในประเทศไทยว่า วัตถุประสงค์ของปัญหาผู้หญิงไทยที่ทำงานบริการทางเพศในญี่ปุ่นไม่ได้อยู่ที่การละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่อยู่ที่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนในประเทศไทย

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ทิศนะและจุดยืนของ HRW และรัฐบาลญี่ปุ่นต่างก็มีข้อจำกัดในการทำความเข้าใจปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนี้ เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็ละเลยมิติทางสังคมวัฒนธรรมของไทยและญี่ปุ่นที่หล่อเลี้ยงและแวดล้อมปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนนำเสนอว่า ภาวะความสับสนและตึงเครียดต่อบทบาททางเพศของผู้ชายญี่ปุ่นในสังคมญี่ปุ่นยุคหลังทันสมัย รวมทั้งมาอคติของคนไทยที่มองเห็นว่าญี่ปุ่นเป็นดินแดนที่ร่ำรวยและมั่งคั่งทางวัตถุ และทันสมัยและความร่ำรวยชอบทางเศรษฐกิจที่ถูกผู้หญิงมีต่อครอบครัว น่าจะเป็นเนื้อหาส่วนสำคัญที่อยู่เบื้องหลังปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไทยในญี่ปุ่น

คำหลัก: สิทธิมนุษยชน ผู้หญิงไทยในญี่ปุ่น มาชากาของญี่ปุ่นในสังคมไทย บทบาทชายหญิงในสังคมญี่ปุ่น บทบาททางเพศของผู้หญิงในครอบครัวและสังคมไทย

Abstract

Focused on internationally-controversial cases of human right violations of Thai sex workers in Japan in the 1990s, the Human Rights Watch (HRW 2000a) criticized both Thai and Japanese governments for their ineffective, untimely solution and prevention efforts to address the problems. HRW cited series of international laws and conventions to support their Western-based universal judgements on this human rights issue. While reactions to this HRW report from the Thai government are still unavailable to the public, the Japanese counterpart has promptly rejected the HRW's findings and recommendations through a press release statement, issued by the Japan Embassy in Bangkok on October 26, 2000. The Japanese government states that human rights violations among Thai sex workers in Japan have rooted in severe economic inequality and poverty in Thailand. In other words, the Japanese government told the world that human rights violations of Thai sex workers in Japan are definitely not Japan's problem.

The authors point out in this paper that both HRW's and Japanese government's views are rather rhetorically partial and problematic. They failed to understand problems concerning human rights violations from culturally-bounded and specific perspectives. They tended to neglect sociocultural complexity and dynamism in both countries, especially contemporary gender roles, tensions in sexual relations, and discourse of fantasized Japan among the Thais. The authors argue that a fuller view of this human rights problem should address issues of (1) Japanese older men's tension and frustration concerning gender and sexual relations in contemporary Japan; (2) Thai women's extraordinary moral commitments as "bread winners" to their families; and (3) the Thais' craze of Japan's image as the "dangerous, but risk-worthy" land of gold mine, which has been widely reproduced, circulated, and adopted in Thailand.

Keywords: human rights, Thai sex workers in Japan, discourse of Japan in the Thai public, gender tension and frustration in Japan, cultural construction of Thai women's gender roles.